

Almannamálaráðið

Lögtingið

Dagfesting: 7. desember 2018
Mál nr.: 18/01091-1
Málsviðgjört: JAK

Lögtingsmál nr. xx/201x: Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um heimatænastu og eldrarøkt v.m.

Uppskot til

Lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um heimatænastu og eldrarøkt v.m. (Eldralógin)
(Bústaðapakki)

§ 1

Í lögtingslóg nr. 19 frá 7. apríl 2014 um heimatænastu, eldrarøkt v.m., verða gjørdar hesar broytingar:

1. § 13 verður orðað soleiðis:
“§ 13. Kommunurnar kunnu eftir hesi lögtingslóg seta á stovn bústaðir til fólkapensjónistar.
Stk. 2. Bústaðir kunnu fevna um:
1) Røktarheim,
2) eldrasambýli,

- 3) umlættingarpláss, og
 - 4) samdøgursendurvenjingarpláss.
- Stk. 3.* Kommunurnar kunnu eftir hesi lögtingslóg eisini seta á stovn eldrabústaðir til borgarar, ið eru 3 ár frá fólkapensjónsaldri.”

§ 2

Henda lögtingslóg kemur í gildi dagin eftir, at hon er kunngjørd.

Kapittul 1. Almennar viðmerkingar

1.1. Orsakir til uppskotið

Um bústaðapakkan

Føroya Landsstýri hevur á heysti 2018 tikið stig til ein umfatandi bústaðapakka, ið millum annað fevnir um hetta lógaruppskotið.

Bústaðapakkin fevnir um eina røð av tiltøkum tvørtur um aðalráð, ið saman skulu viðvirka til:

- at útboðið av bústøðum kring landið veksur munandi, og
- at viðurskiftini á føroyska leigumarknaðinum verða meira skipað.

Nøkur av átøkunum í bústaðapakkanum eru bráðfeingis. Onnur átøk eru meira langskygd og hava sum endamál at fjøltátta mynstrið á føroyska bústaðamarknaðinum.

Felags fyri øll átøkini er, at tey eru partur av eini ætlan hjá politisku skipanini at fáa til vega fleiri bústaðir kring landið og harvið bøta um bústaðatrotið, sum seinastu árin er vorðið alsamt meira sjónligt.

Sjóneykan er serliga á leigubústaðir, tí kanningar vísa, at har er eftirspurningurin – og tørvurin – størstur.

Bústaðapakkin fevnir millum annað um hesi átøk:

Átøk at økja um útboð:

- *Bústaðir* fáa heimild til lántøku upp á 250 mió. kr. Hetta skal fígga eina framskundaða bygging av um 200 nýggjum leigubústøðum kring landið, umframt 3-5 búfelagsskapir við 12 íbúðareindum í hvørjum.
- Botnfrádrátturin fyri leiguinntøkur verður hækkaður frá 50 tús. kr. upp á 150 tús. kr.

Átak at tryggja ein betur skipaðan leigumarknað:

- Leigunevndin, sum higartil bara hevur kunnað tikið støðu til hækkingar, fær nú eisini heimild at taka støðu til áseting av húsaleiguni.

Átak at koma teimum, ið hava ein bráðfeingis bústaðatørv, betur til hjálpar

- Ein bráðtørvslisti, við tilhoyrandi íbúðum, verður stovnaður. Bráðtørvslistin er ætlaður teimum, ið hava ein bráðfeingis bústaðatørv.

Átak at javnseta tað privata við tað almenna

- Almannerkið fær heimild at gera avtalur við privat um ávísingarrætt til leigubústaðir.

Yvirskipað um bústaðatrotið

Úr bústaðapolitikki landsins frá 2012:

“Mong tey seinastu árin hevur breið semja verið í politisku skipanini um, at føroyski bústaðamarknaðurin er einstáttaður og ótíðarhóskandi. Nógvtann størsti parturin av føroyska bústaðamarknaðinum eru vanlig sethús, nakað er av eigaraíbúðum, meðan talið og úrvalið av leiguíbúðum er rættiliga avmarkað [...] Við nýggju amboðunum kann føroyski bústaðamarknaðurin gerast munandi meira fjøltáttaður, við einum breiðum úrvali av leigu- og lutaíbúðum kring landið, og til ein og hvønn bústaðatørv.”

Við bústaðapolitikkinum varð sjøtul settur á arbeiðið at fjøltátta føroyska bústaðamarknaðin. Nýggj lutaíbúðalóg varð sett í gildi. Vónin var, at lógin fór at blása lív í ein lutaíbúðamarknað, sum higartil ikki hevði fest røtur í Føroyum. Eisini varð mvg-lóggávan broytt soleiðis, at øll, ið fóru undir at byggja leigubústaðir, kundu fáa meirvirðisgjaldið afturborið.

Í dag – nú 6 ár eru fráliðin – ber tó til at staðfesta, at nevndu tiltøk ikki hava havt ta ávirkan, sum ætlanin var.

Síðani lutaíbúðalógin kom í gildi á heysti 2011, er einki lutaíbúðafelag stovnað. Mvg-frítøkan hevur heldur ikki havt nakra kollveltandi ávirkan hesi árin. Nakrar privatar verkætlanir hava verið, men sum heild hevur talan ikki verið um ovurhonds stóran áhuga at byggja leigubústaðir, tó at áhugin tykist hava verið vaksandi hetta seinasta árið ella so.

Vísast kann tó eisini á greið framstig hesi somu árin. Húsalánsgrunnurin varð í 2011 umskipaður til eitt alment bústaðafelag – *Bústaðir*. Endamálið við umskipanini var, at *Bústaðir* framyvir skuldi hava ein meira virknan leiklut á bústaðaøkinum við tað, at felagið nú sjálvt skuldi fara undir at útvega og umsita leigubústaðir. Ætlanin var eisini, at *Bústaðir* skuldi virka sum eitt bústaðapolitiskt amboð, ið kundi veita ráðgeving, og sum kundi arbeiða fyri meira skipaðum viðurskiftum á leigu- og lutaíbúðamarknaðinum.

Síðani 2012 hevur *Bústaðir* útvegað uml. 300 leigubústaðir, og gongd er í nógvum byggiverkætlanum, harav fleiri verkætlanir eftir ætlan koma at standa lidnar longu í 2019. Almenna bústaðafelagið hevur sostatt uppá fá ár megnað at slóða fyri einum væl meira útbygðum føroyskum leigumarknaði.

Hóast hetta, hevur føroyski bústaðamarknaðurin kanska ongantið verið undir størri trýsti, enn hann í løtuni er. Høvuðsorsøkin er søguligi fólkavøksturur upp á uml. 6 % síðani 2013, men sambært *Bústaðum* eru tað eisini onnur viðurskifti, ið gera seg galdandi: Húsarhaldsstøddin er minkað úr 3,5 til 2,5 persónar, eldri borgarar ynskja sær smærri bústaðir, størri trýst á miðstaðarøkini, og búskaparvøksturur hevur við sær sera høgan byggikostnað og harav avleiddar prísir og leigur. Peningastovnar hava í hesum sambandi víst á, at tað í løtuni er ein serligur bólkur av persónum, sum tað í veruleikanum ikki er rúm fyri á føroyska bústaðamarknaðinum. Hesin bólkur fevnir m.a. um fíggjarliga sperdar familjur, sum ikki hava møguleika at fáa sethúsán. Tá leigumarknaðurin samstundis er so avmarkaður sum í løtuni, gerst tað trupult hjá slíkum familjum at finna hóskandi bústað. Prísirnir verða trýstir upp, og avleiðingin er, at tað hjá nøkrum familjum verður nærum ógjørligt at finna nakað stað at búgva í.

1.2. Galdandi lóggáva

Kommunurnar kunnu í dag sambært § 13 í eldralógini seta á stovn røktarheim, eldrasambýli, eldraíbúðir, umlættingarpláss og samdøgursendurvenjingarpláss til fólkapensjónistar. Í kjakinum um bústaðatrotið hava summi tó víst á, at heimildirnar hjá kommununum at byggja eiga at verða víðkaðar.

1.3. Endamálið við uppskotinum

Víst verður til pkt. 1.1. omanfyri.

1.4. Samandráttur av nýskipanini við uppskotinum

Lógaruppskotið víðkar heimildirnar hjá kommununum at byggja eldraíbúðir soleiðis, at tað verður møgulegt hjá kommununum at byggja eldraíbúðir til borgarar, ið eru 3 ár frá

fólkapensónsaldri. Tað merkir, at við verandi fólkapensjónsaldri á 67 ár kunnu kommunur seta á stovn eldrabústaðir til fólk, ið eru 64 ár og eldri.

1.5. Ummæli og ummælisskjal

Uppskotið hevur verið til hoyringar hjá:

Stjórnarráðunum

Føroya Kommunufelag

Landsfelag Pensjónista

Vinnuhúsinum

Leigunevndini og

Bústøðum

Kapittul 2. Avleiðingarnar av uppskotinum

2.1. Fíggjarligar avleiðingarnar fyri land og kommunur

Uppskotið hevur ikki við sær fíggjarligar avleiðingar fyri landið. Av tí, at talan bara er um eina heimild hjá kommununum at byggja eldraíbúðir, hevur uppskotið – í sær sjálvum – heldur ikki fíggjarligar avleiðingar fyri kommunurnar.

2.2. Umsitingarligar avleiðingar fyri land og kommunur

Lógaruppskotið hevur ongar umsitingarligar avleiðingar fyri land og kommunur.

2.3. Avleiðingar fyri vinnuna

Lógaruppskotið hevur ongar fíggjarligar ella umsitingarligar avleiðingar fyri vinnuna.

2.4. Avleiðingar fyri umhvørvið

Lógaruppskotið hevur ongar avleiðingar fyri umhvørvið.

2.5. Avleiðingar fyri serstøk øki í landinum

Lógaruppskotið hevur ikki serligar avleiðingar fíggjarligar, umsitingarligar ella umhvørvisligar avleiðingar fyri serstøk øki í landinum.

2.6. Avleiðingar fyri ávísar samfelagsbólkar ella felagsskapir

Lógaruppskotið hevur serligan týðning fyri borgaran úr 64 árum og uppeftir, tí uppskotið heimilar kommunu at byggja bústaðir til hendan aldursbólka.

2.7. Millumtjóðasáttmálar á økinum

Føroyar hava ikki skyldu at fylgja nøkrum millumtjóðasáttmála á tí øki, sum lógaruppskotið fevnir um.

2.8. Tvørgangandi millumtjóðasáttmálar

Mett verður ikki, at Evropeiski mannaættindasáttmálin er viðkomandi fyri hetta lógaruppskotið.

Mett verður heldur ikki, at Sáttmáli Sameindu Tjóða um rættindi hjá einstaklingum, ið bera brek, er viðkomandi fyri hetta lógaruppskotið.

2.9. Marknaforðingar

Lógaruppskotið hevur ikki við sær kendar marknaforðingar.

2.10. Revsing, útpanting, sektir ella onnur størri inntriv

Lógaruppskotið hevur ongar ásetingar um revsing, útpanting ella sekt. Mett verður ikki, at lógaruppskotið á annan hátt ger serlig inntriv í rættindi hjá fólki.

2.11. Skattir og avgjöld

Lógaruppskotið hefur ongar ásetingar um skattir ella avgjöld.

2.12. Gjöld

Lógaruppskotið hefur ongar ásetingar um gjöld.

2.13. Áleggur lógaruppskotið fólki skyldur?

Lógaruppskotið áleggur ikki fólki nýggjar skyldur.

2.14. Leggur lógaruppskotið heimildir til landsstýrismannin, ein annan enn landsstýrismannin ella til kommunur?

Lógaruppskotið leggur ikki heimildir til landsstýrismannin ella til ein annan landsstýrismann.

Lógaruppskotið víðkar heimildirnar hjá kommununum at byggja eldraíbúðir.

2.15. Gevur lógaruppskotið almennum myndugleikum atgongd til privata ogn?

Lógaruppskotið gevur ikki almennum myndugleikum atgongd til privata ogn.

2.16. Hevur lógaruppskotið aðrar avleiðingar?

Mett verður ikki, at lógaruppskotið hefur aðrar avleiðingar.

2.17. Yvirlit yvir avleiðingarnar av uppskotinum

	Fyri landið ella landsmyndugleikar	Fyri kommunalar myndugleikar	Fyri pláss ella øki í landinum	Fyri ávísar samfelagsbólkar ella felagsskapir	Fyri vinnuna
Fíggarligar ella búskaparligar avleiðingar	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
Umsitingarligar avleiðingar	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
Umhvørvisligar avleiðingar	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
Avleiðingar í mun til altjóða avtalur og reglur	Nei	Ja	Nei	Nei	Nei
Sosialar avleiðingar			Nei	Nei	

Kapittul 3. Serligar viðmerkingar

3.1. Viðmerkingar til ta einstøku greina

Til § 1

Nr. 1. (§13)

§ 13 í eldralógini verður broytt soleiðis, at kommunurnar framyvir kunnu seta á stovn eldraíbúðir til borgarar, ið eru 3 ár frá fólkapensjónsaldri. Heimildin at seta á stovn eldraíbúðir verður í hesum sambandi – av bygnaðarligum ávum – flutt til eitt nýtt stk. 3. Uppskotið hevur ikki við sær aðrar innihaldsligar broytingar av § 13.

Endamálið við broytingini er at geva kommununum møguleika at byggja fleiri eldraíbúðir; hetta til tess at slóða fyri einum nýggjum bústaðamynstri og mentan, har fleiri eldri borgarar flyta inn í smærri bústaðir. Á henda hátt verður skapt ein natúrlig ringrás, har yngru ættarliðini – ið hava tørv á fleiri fermetrum – yvirtaka teir størru bústaðirnar.

Til § 2

Vanlig gildiskoma.

Almannamálaráðið, 7. desember 2018.

Eyðgunn Samuelsen
landsstýrismaður

/ Eyðun Mohr Hansen

Yvirlit yvir fylgiskjøl:

Fylgiskjal 1: Javntekstur

Fylgiskjal 2:

Fylgiskjal 3: